

MODUL 1: BAŠTINA

Sadržaj

Modul 1: Baština

1. Što je baština?

- 1.1. Kulturna baština
- 1.2. Prirodna baština

2. Baština i identitet

- 2.1. Baština i lokalna zajednica
- 2.2. Ugrožena baština

3. Interpretacija baštine

- 3.1. Posebni oblici turizma
- 3.2. Kreativne i kulturne industrije i baština
- 3.3. Interpretacija

Ključne riječi:

posebni oblici turizma, ekoturizam, kulturni turizam, kreativni turizam, kreativne i kulturne industrije, načela interpretacije, osviješteni posjetitelji, osobna interpretacija, interpretacijska pomagala, tematske staze, posjetiteljski centri

INTERPRETACIJA BAŠTINE

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

- 1.1. Ekoturizam
- 1.2. Kulturni turizam
- 1.3. Kreativni turizam

2. KREATIVNE I KULTURNE INDUSTRIJE I BAŠTINA

3. INTERPRETACIJA

- 3.1. Što je interpretacija
- 3.2. Osviješteni posjetitelji
- 3.3. Načela interpretacije
- 3.4. Tehnike interpretacije
 - 3.4.1. Osobna interpretacija
 - 3.4.2. Interpretacijska pomagala
 - 3.4.3. Podupirući objekti i aktivnosti

Modul 1: BAŠTINA Interpretacija baštine

U prethodnom poglavlju bavili smo se odnosom između baštine i lokalne zajednice, napominjući važnost njezine aktivne uključenosti u procesu očuvanja, kako prirodne, tako i kulturne baštine.

U ovom poglavlju upoznat ćemo se s različitim načinima na koje se baština može koristiti i interpretirati. To će uključivati posebne vrste turizma, kulturne i kreativne industrije te posebni osvrt na interpretativne metode i alate nužne za kvalitetno i uspješno posredovanje baštine turistima, kao i svim zainteresiranima.

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

Iako su prirodna i kulturna baština same po sebi vrijedne u smislu podrške kulturnom identitetu i u smislu značenja koje je zajedničko određenoj skupini, njihovi korisnici i izvođači s ponosom bi ih trebali dijeliti i s drugima, s posjetiteljima i turistima, i to na način da to doprinosi razvoju zajednice i njenoj budućoj održivosti.

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

Saznaj više:

[Global Heritage Fund](#)

Kao i sve aktivnosti valorizacije baštine, **turizam** bi trebao generirati društvenu, gospodarsku i ekološku vrijednost za zajednicu!

društvena vrijednost gospodarska vrijednost ekološka vrijednost

Promiče očuvanje lokalne tradicije i kulture
Pomaže u stvaranju boljeg imidža i ponosa zajednice
Pruža mogućnosti za partnerstva i zdrave odnose u zajednici
Omogućava istraživanja, obrazovanje i zapošljavanje studenata
Povećava mogućnosti za kulturno ostvarivanje

Stvara nova radna mjesta, poduzeća, događaje i atrakcije
Podržava mala poduzeća i pomaže im da se šire
Pomaže u raznolikosti lokalnog gospodarstva
Promiče aktivno očuvanje i zaštitu važnih lokalnih resursa
Potiče razvoj i održavanje sadržaja / infrastrukture

Potiče kulturu očuvanja
Podiže svijest o značaju područja i njegovih pojedinačnih dijelova
Podiže svijest lokalnog stanovništva i posjetitelja o njihovom utjecaju na okoliš
Pridonosi upravljanju i zaštiti prirodne baštine

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

Oblici turizma

Zbog različitih motiva turista, s vremenom se razvilo više oblika turizma.

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

- Posebni oblici turizma razlikuju se prema motivima turista
- Glavni motiv najvećeg broja turista jest odmor
- Pored odmorišnog, razvili su se mnogi drugi oblici turizma kako bi privukli što više turista s različitim motivima
- U nastavku ćemo detaljnije obraditi pojedine primjere posebnih oblika turizma

Posebni oblici turizma

Zdravstveni / medicinski turizam

Kulturni turizam

Lovni i ribolovni turizam

Nautički turizam

Vjerski turizam

Ekoturizam

Sportski turizam

Poticajni turizam

Poslovni / kongresni turizam

Obrazovni turizam

Kreativni turizam

Ruralni turizam

Pustolovni turizam

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.1. Ekoturizam

[Ekoturizam](#)

Izlaganje prirodnih i kulturnih dobara i manifestacija utjecaju neplaniranog turizma može dovesti do neželjenih rezultata kao što su:

propadanje prirodnih resursa,

preopterećenost i gužva na lokalitetima,

gubitak autentičnosti kulturnih običaja.

Međutim, **imaju li očuvanje i valorizacija baštine drugu svrhu osim da bismo ju svi dijelili i uživali u njoj?**

Pogledaj video.

Koji se oblici turizma prikazuju?

Koje su turističke aktivnosti najprikladnije za tu vrstu kulturnog i prirodnog okruženja i zašto?

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.1. Ekoturizam

Svjetska turistička organizacija (WTO) usvojila je 1999. godine Globalni etički kodeks za turizam.

Pogledaj više:

[Global Code of Ethics for Tourism](#)

Odnos turizma i baštine nikad nije bio jednostavan, a svejedno su nerazdvojni još od davnih dana.

Kako bismo izvukli brojne pozitivne učinke koji proizlaze iz turističkih aktivnosti, a minimizirali one negativne, važno je promicati **kulturu održivog turizma**, koja pridonosi:

- što manjem utjecaju turističkih aktivnosti na okoliš i lokalnu kulturu,
- kvalitetnom zapošljavanju lokalnog stanovništva i prilikama za rast lokalnih poduzeća,
- unapređenju i valorizaciji kulturne i prirodne baštine,
- psihičkom i fizičkom blagostanju posjetitelja,
- većem međusobnom uvažavanju između turista i lokalnih zajednica s obzirom na njihove identitete, način života i vjerovanja.

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.1. Ekoturizam

What is **Ecotourism**?

[Što je ekoturizam?](#)

Turističke aktivnosti su održive ukoliko se temelje na načelima održivog razvoja, odnosno, ukoliko omogućavaju mudro korištenje i očuvanje resursa kako bi se dugoročno održala njihova mogućnost za:

- prirodnu održivost (na primjer pravilnim odlaganjem otpada, energetsom učinkovitošću te smanjenjem svjetlosnog zagađenja, ...)
- kulturnu održivost (prilagođavanjem lokalnim arhitektonskim propisima, uvažavanjem lokalnih tradicija i načina života, ...)

Ekoturizam je trend u turizmu koji uključuje načela održivosti.

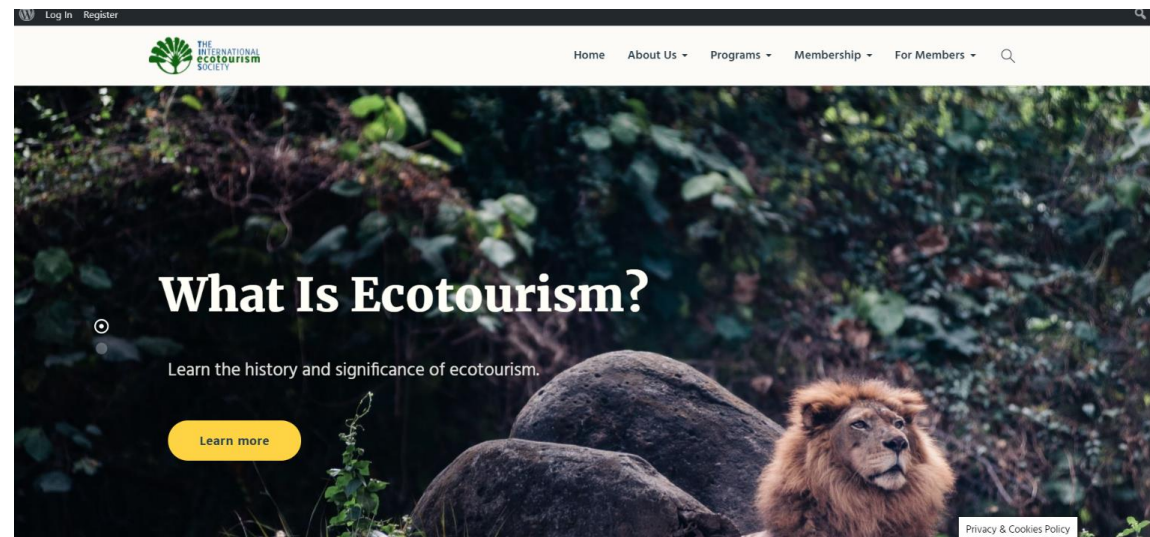
1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.1. Ekoturizam

Ekoturizam se može definirati kao

odgovorno putovanje u prirodna područja kojim se čuva okoliš, unapređuje blagostanje lokalnog stanovništva te uključuje interpretaciju i obrazovanje.

[The International Ecotourism Society: Home](#)

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.1. Ekoturizam

Osobito je prikladan za **ruralna i ostala područja niske gustoće naseljenosti**, gdje je održavanje autentičnosti prirodnih i kulturnih lokaliteta još bitnije za održivost i razvoj turizma!

Neposredni i intenzivni turistički doživljaji također se vežu uz takva područja.

Svi **oblici turizma koji se temelje na prirodi** u kojima je glavni motiv turista promatranje i uvažavanje prirode, kao i tradicionalnih kultura koje prevladavaju u prirodnim područjima, mogu se smatrati pojavnim oblicima ekoturizma.

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.1. Ekoturizam

Primjer ekoturizma u Hrvatskoj

CAST AWAY

Samoodrživo eko-selo na obali u Gromin Dolcu (otok Hvar)

Cast Away nudi jedinstveni boravak u prekrasnom prirodnom okruženju s čitavim nizom aktivnosti kao što su planinarenje, vožnja kajakom, veslanje na dasci i jedrenje na dasci. To je vrsta digitalne detoksifikacije za prevenciju izgaranja na poslu budući da pruža okruženje bez digitalnih tehnologija te intimno i prijateljsko ozračje, puno poštovanja prema prirodi. Sjedinjavanje s prirodom i sklapanje prijateljstava s ljudima iz cijelog svijeta čini ovo mjesto jedinstvenim.

Saznaj više:

<https://castawayhvar.com/>

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.1. Ekoturizam

Pogledaj više : [Škraping](#)

Primjer ekoturizma u Hrvatskoj Škraping – međunarodna treking utrka

“Škraping” je jedinstvena međunarodna treking utrka po oštrom otočnom kamenju i vrsta je ekstremnog sporta. Tijekom utrke natjecatelji prolaze kroz atraktivne kulturne i prirodne lokalitete i na taj se način upoznaju s lokalnom tradicijom i kulturom. Osim toga, istovremeno se organizira Sajam hrvatskog otočnog proizvoda koji služi kao poticaj za razvoj lokalne proizvodnje i za očuvanje izvornih pasmina domaćih životinja i biljnih sorti.

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.1. Ekoturizam

Primjer ekoturizma u Italiji Klub Alpino Italiano, regija Pijemont

Klub Alpino Italiano, osim što pruža smještaj planinarima u mreži alpskih kućica visoko u planinama, organizira i šetnje i druge održive aktivnosti u prirodi. Ljeti lokalni pastiri dovode svoju stoku što prirodne ljepote alpskoga kraja čini još privlačnijima.

Klub igra važnu ulogu i u unapređenju staza i prirodnih atrakcija, u nastojanju da se očuva prirodna baština regije.

Pogledaj više na: [Cai Piemonte - Club Alpino Italiano Reg. Piemonte](#)

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.1. Ekoturizam

Primjer ekoturizma u Portugalu RodaPé Footpaths, regija Alentejo

RodaPé Footpaths su tematske šetnje u prirodi uz pratnju stručnih vodiča.

Ovisno o temi šetnje, sudionici mogu naučiti o lokalnoj prirodnoj, izgrađenoj ili kulturnoj baštini.

Vodič može biti župnik, poljoprivrednik, ribar, ali i biolog, arheolog, geolog...

Pogledaj više na: [Percursos de Roda Pé](#)

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.2. Kulturni turizam

[Portugal](#)

Kulturni turizam

Kulturni je turizam stara aktivnost čiji se počeci vežu uz obrazovna putovanja aristokracije u 17. stoljeću. U današnje vrijeme sve više raste interes posjetitelja za kulturnim doživljajima!

Kulturni se turizam odnosi na sve aktivnosti vezane za lokalitete materijalne ili nematerijalne kulturne baštine. Tematske rute, kulturne rute, događaji i festivali, neke su od najtradicionalnijih aktivnosti kulturnog turizma, premda se u posljednje vrijeme javlja i mnoštvo drugih.

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.2. Kulturni turizam

Razmisli...

Što ti se od kulturne baštine u tvojoj blizini najviše dopada? Što misliš što bi najviše zanimalo posjetitelje tvoje dobi? Razmisli na koji način bi ti osmislio prezentaciju i interpretaciju sebi najdražeg primjera materijalne ili nematerijalne kulturne baštine.

Osnovna motivacija posjetitelja u kulturnom je turizmu naučiti, otkriti i doživjeti kulturne atrakcije/proizvode u destinaciji. **Interpretacija** je stoga **najvažnija sastavnica kulturnog turizma.**

**Priče vezane za kulturnu baštinu nekog mjesta
trebale bi prenijeti**

**ne samo činjenice, nego, u prvom redu,
značenja!**

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.2. Kulturni turizam

Saznaj više o posebnostima kulturnog turizma :
[Tourism and Culture](#) - UNWTO

Kao što je već rečeno, otvaranje kulturne baštine za posjetitelje zahtijeva dobro promišljanje.

Osobitu pozornost i poštovanje treba posvetiti načinu na koji dijelimo svoju **nematerijalnu baštinu** i načinu na koji kao posjetitelji pristupamo drugim kulturama ako želimo zaštititi njihov **značaj i izvornost!**

Ako mu pristupimo na održiv način, **kulturni turizam može doprinijeti očuvanju i promociji izričaja lokalne kulture** te osigurati da kulturna baština i dalje dugoročno doprinosi lokalnom razvoju!

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.2. Kulturni turizam

[Vertikalni ples: Marija Ščekić](#)

Primjer kulturnog turizma u Hrvatskoj

Vertikalni ples, Paklenica

Jedinstveni spoj sportskog penjanja i plesne umjetnosti koji se organiziraju u Nacionalnom parku Paklenica.

Land Art staza, Učka

Kružna staza dužine 6,5 km spoj je umjetničkih zahvata u vidu zemljanih i stijenskih slika i skulptura te tradicionalnih izričaja. Misao vodilja umjetnika bila je podizanje svijesti o važnosti povezivanja čovjeka i prirode.

Saznaj više:

[Land Art staza Učka](#)

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.3. Kreativni turizam

[Kreativni turist](#)

Saznaj više:

[Creatour](#)

[Creative Tourism Network - Creative Tourism Network](#)

Kreativni turizam, kao novi oblik turizma, uključuje same turiste kao i lokalno stanovništvo u stvaranju turističkih proizvoda (su-kreiranje).

To je pravi izazov za lokalne zajednice, osobito za umjetnike i nositelje tradicijskih znanja koja čine narodnu nematerijalnu kulturnu baštinu:

**obrnike,
izvođače tradicijske glazbe i plesova,
kuhare tradicijske kuhinje,
pripovjedače.**

Na lokalnoj razini, razvijanje proizvoda kreativnog turizma može značajno doprinijeti **otvaranju novih poduzeća** i razvoju onih postojećih, osobito u području **tradicijskih obrta i kulturnih i kreativnih industrija!**

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.3. Kreativni turizam

Kreativni turizam pruža posjetiteljima mogućnost razvijanja njihovih kreativnih potencijala kroz sudjelovanje na tečajevima i aktivno učenje o destinaciji u kojoj se nalaze.

Na temelju kulturne i prirodne baštine mogu se osmisliti brojne kreativne aktivnosti!

Primjerice, **lokalna gastronomija** kao turistička tema ukazuje na važnost korištenja lokalnih sastojaka, očuvanja i podučavanja o tradicionalnom načinu kuhanja te naglašava važnost lokalnih resursa omogućavajući posjetiteljima doživljaj izvornog lokalnog okružja.

[Primjer portugalske destinacije kreativnog turizma](#)

Razmisli...

Posjeduješ li neku vještinu ili znanje koje je povezano s lokalnom tradicijom i baštinom te bi ga mogao podijeliti s posjetiteljima?

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.3. Kreativni turizam

Primjer kreativnog turizma u Hrvatskoj

“Stari grad Buzet” – kako se pekao kruh i na koju se glazbu plesalo u starom Buzetu

“Stari Buzet” događaj je podjednako zanimljiv lokalnom stanovništvu kao i turistima, gdje mještani mogu pokazati tradicionalan način pripreme hrane, stare zanate i kako se nekada živjelo kroz stare igre, glazbu i ples. Doživljaj uključuje razgled starogradske jezgre uz vodstvo glumaca i svirača; prezentacije starih zanata; kušaonice autohtonih proizvoda; aktivno sudjelovanje u spravljanju domaćeg kruha; ples i igre starog Buzeta te bogat autohtoni ručak/večeru uz piće.

Saznaj više:

<https://www.istrainspirit.hr/event/buzet/>

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.3. Kreativni turizam

Primjer kreativnog turizma u Hrvatskoj

“Spacio Matika” – što su jeli i pili ribari i težaci Rovinja te o čemu se pričalo u konobama na kraju radnog dana

“Spacio Matika” događaj je gdje sudionici mogu naučiti više o tome kako su nekada živjeli lokalni ribari i težaci osobito kada bi se svi zajedno opušitali u vinskim podrumima na kraju napornog radnog dana. To se tipično ozračje rekonstruira u starom vinskom podrumu uz narodne pjesme, kartanje i domaće specijalitete.

Saznaj više:

<https://www.istrainspirit.hr/event/spacio/>

1. POSEBNI OBLICI TURIZMA

1.3. Kreativni turizam

Primjer kreativnog turizma u Latviji

Park Vienkoču

Park Vienkoču je park za šetnju i rekreaciju na rijeci Ligatne bogat stazama s brojnim tematskim objektima. Tu se nalaze makete povijesnih plemićkih vila i drugih građevina, drvene skulpture, etnografske građevine, drveni čamci, peći za sušenje gline. Može se posjetiti prva pješćana kuća u Latviji.

Muzej drvodjelstva u parku organizira povijesne radionice na kojima se može naučiti kako su stari majstori, od kamenog doba do danas, obrađivali drvo i izrađivali predmete od njega. Radionice su otvorene za posjetitelje tijekom tematskih događaja.

Svi mogu sudjelovati u izradi nakita i suvenira od raznih prirodnih materijala, ali se može kupiti i već gotovi nakit. Za izradu tih predmeta koriste se prirodni materijali kao što su drvo, kestenje, sjemenke raznih plodova i bobica te školjke.

[Vienkoču parks](#)

2. KREATIVNE I KULTURNE INDUSTRIJE I BAŠTINA

Kreativne industrije

„industrije koje kulturu koriste kao input te sadrže kulturnu dimenziju, premda njihove proizvode obilježava veća funkcionalnost. Kreativne industrije uključuju arhitekturu i dizajn, zatim grafički dizajn, modni dizajn i oglašavanje“.

Kulturne industrije

„one industrije koje proizvode i distribuiraju dobra ili usluge koja imaju specifično obilježje, sadržaj, svrhu ili upotrebu, a koja objedinjava ili prenosi kulturni izražaj, neovisno o komercijalnoj vrijednosti tih dobara ili usluga. Pored tradicionalnih umjetničkih sektora (izvedbene umjetnosti, likovne umjetnosti i kulturnu baštinu – uključujući i javni sektor), kulturne industrije uključuju film, DVD i video, TV i radio, video igrice, nove medije, glazbu, knjige i tisak“.

Izvor: Projektna studija “Mapiranje kreativnih i kulturnih industrija u Republici Hrvatskoj”, Ekonomski institut, Zagreb, 2015.

2. KREATIVNE I KULTURNE INDUSTRIJE I BAŠTINA

Dijalog između baštine i suvremene umjetnosti star je koliko i vrijeme.

Baština je oduvijek umjetnicima neprestani izvor nadahnuća i pruža im okvir za djelovanje.

Umjetničko je stvaranje jedan od najmoćnijih načina da se udahne život u stare objekte i građevine te običaje i narative naših predaka, prikazujući ih u novim perspektivama, dajući im nove funkcije i uloge, čime im se vraća značaj za današnje vrijeme.

Baština je sjećanje i stvaranje!

2. KREATIVNE I KULTURNE INDUSTRIJE I BAŠTINA

Glazbenici, filmski redatelji, fotografi, likovni umjetnici, dizajneri pa čak i slavni kuhari stalno iznova otkrivaju našu kulturnu baštinu i traže nadahnuće u svijetu prirode...

Sljedeći projekti dokaz su savršenog spoja baštine i umjetnosti.

Oni pokazuju kako se prošlost i sadašnjost (s pogledom na budućnost) mogu skladno povezati te **kako se tradicija i kreativnost mogu međusobno nadopunjavati i unapređivati!**

2. KREATIVNE I KULTURNE INDUSTRIJE I BAŠTINA

Primjer iz Hrvatske Etnobutik Mara

Obrt Mara ogledni je hrvatski primjer suvremene interpretacije baštine. Riječ je o modnom dizajnu koji se inspirira hrvatskom etno baštinom, ponajviše ručnim radom, narodnim nošnjama, slavonskim vezovima, lepoglavskom i paškom čipkom.

Svaka nova kolekcija nastaje u suradnji s muzejskim i akademskim institucijama te joj prethodi temeljito istraživanje s ciljem uvažavanja kulturološke i etnografske osobitosti narodnog stvaralaštva.

2. KREATIVNE I KULTURNE INDUSTRIJE I BAŠTINA

Saznaj više o projektu na: [Projekt TASA](#)

Razmisli...

Promatraj ove, kao i sve druge primjere u sklopu Modula Baština, kao inspirativni primjer i poticaj za osmišljavanje vlastitog turističkog proizvoda ili usluge.

Primjer iz Portugala

TASA – Tradicijska umjetnost, suvremena rješenja (Técnicas Ancestrais Soluções Atuais)

Svrha TASA projekta jest promišljanje tradicijskih vještina i obrta pokrajine Algarve kako bi se ponudila rješenja koja im daju suvremen i funkcionalan izgled, a da se pritom ne gubi njihova kulturna i ekološka baština. Cilj ovog projekta jest unijeti stratešku inovativnost u obrtništvo, kako bi ono postalo atraktivan spektar zanimanja za budućnost.

Tim projekta TASA iz tradicionalnih materijala razvija ekskluzivna, funkcionalna djela umjetničke naravi za različite primjene. TASA osim toga organizira radionice i druge događaje vezane za tradicijsku umjetnost i njezinu novu primjenu, omogućavajući ljudima da se okušaju u kreativnim aktivnostima, kako bi uvidjeli njihovu korist u današnje vrijeme.

2. KREATIVNE I KULTURNE INDUSTRIJE I BAŠTINA

Saznaj više:

[Projekt "Sound Anatomy of Unique Places - Sonotomia"](#)

Primjer iz Portugala

Sonotomia – zvuci krajobraza

Projekt koristi digitalne tehnologije za proučavanje i razvijanje veza između glazbe i „zvučnih krajobraza“. Uključit će ruralna, obalna i gradska okruženja.

Cilj je bilježenje, proučavanje i vrednovanje europske zvučne baštine.

Očekuje se da će projekt rezultirati zbirkom europskih zvučnih identiteta kao nematerijalne baštine koju treba očuvati te koja će nadahnuti likovne umjetnike, redatelje, dizajnere i ostale kreativne struke.

2. KREATIVNE I KULTURNE INDUSTRIJE I BAŠTINA

Pogledaj više na: [LOOM New Tradition](#)

Primjer iz Portugala

LOOM Nova tradição

U potrošačkom društvu gdje industrijska proizvodnja predstavlja karakterističnu i globalnu kulturu, osnovan je projekt Loom Nova tradicija koji iznova otkriva identitet koji je usko povezan s kulturnim korijenima.

Tradicijski obrt tkanja vune u pokrajini Alentejo u opasnosti je od nestajanja zbog opadanja broja novih tkalaca. Ovaj projekt osmislili su i vode ga mladi ljudi s tržišnim ciljem kako bi se inovativnim dizajnom obnovila ta djelatnost.

2. KREATIVNE I KULTURNE INDUSTRIJE I BAŠTINA

[Zaviri u selo Cerdeira](#)

i provjeri

[mogućnosti za kreativna iskustva](#)

Primjer iz Portugala

Selo Cerdeira – kreativno i umjetničko središte

Cerdeira je malo selo u središnjem Portugalu koje od 2006. ugošćuje umjetnički festival “Elementos à Solta”. Od gotovo napuštenog mjesta gdje su nekada živjeli poljoprivrednici koji su ga u potrazi za boljim životom napustili, Cerdeira je postala „umjetnička zajednica” zasnovana na lokalnim obrtima i ruralnoj kulturi te služi kao odmorišna destinacija umjetnicima iz cijelog svijeta koji u prirodi i ruralnom ozračju traže svoje nadahnuće.

2. KREATIVNE I KULTURNE INDUSTRIJE I BAŠTINA

[Inspiriraj se zvukom europske baštine i budi kreativan!](#)

Nije ni lako ni jednostavno **stvarati vrijednost kroz turizam temeljen na baštini**. To zahtijeva trajnu ravnotežu,

ravnotežu između održavanja vidljivosti i privlačnosti baštine te održavanja njezina dostojanstva i izvornosti,

ravnotežu između gospodarskog razvoja i zaštite od masovnog korištenja,

ravnotežu između odavanja počasti zajedničkim uspomutama i planiranja naše zajedničke budućnosti!

Svatko od nas ima svoju ulogu u ovom zadatku!

3. INTERPRETACIJA

3.1. Što je interpretacija

Obrazovna aktivnost kojoj je cilj otkriti značenja i odnose korištenjem izvornih predmeta, iskustvom iz prve ruke i ilustrativnim medijima, a ne samo komuniciranjem činjeničnih podataka.

Freeman Tilden, *Interpreting Our Heritage (Interpretacija baštine)*, 1957.

Što je interpretacija?

- Obrazovna aktivnost koja otkriva značenja turističkih mjesta, ljudi i njihovih priča.
- Proces kojim se posjetiteljima komunicira ili objašnjava značaj mjesta koje su posjetili.

3. INTERPRETACIJA

3.1. Što je interpretacija

Zašto je interpretacija ključna za baštinu, najbolje objašnjava citat Freemana Tildena, pionira interpretacije prirodne i kulturne baštine:

Kroz interpretaciju, razumijevanje;

Kroz razumijevanje, uvažavanje;

Kroz uvažavanje, očuvanje.

Zadaća interpretacije baštine

- Obrazovanje
- Zabava
- Očuvanje baštine
- Održivi razvoj

Koristi interpretacije baštine

- Povećanje zadovoljstva posjetitelja
- Bolje razumijevanje određenog prostora
- Smanjenje negativnih učinaka turizma

3. INTERPRETACIJA

3.2. Osviješteni posjetitelji

Osviješteni posjetitelji

U kontekstu turizma baštine, karakteristike osviještenih (eng. *mindful*) posjetitelja su:

- Osjetljiviji su na okruženje; posvećuju više pozornosti svijetu oko sebe,
- Prihvaćaju svijet, uče o njemu i gledaju na njega iz različitih perspektiva,
- Više promišljaju o povijesnim činjenicama,
- Imaju bolji uvid u razne situacije, što rezultira boljim razumijevanjem i uvažavanjem prošlosti,
- Stvaraju vlastita iskustva i od onoga što im prezentiraju vodiči usvajaju ono što za njih ima smisla.

3. INTERPRETACIJA

3.2. Osviješteni posjetitelji

Kako potaknuti osviještenost (engl. *mindfulness*)?

- Pomaganjem posjetiteljima u snalaženju u prostoru,
- Povezivanjem s posjetiteljima i njihovim uključivanjem,
- Raznovrsnom ponudom,
- Dobro osmišljenim narativom,
- Razumijevanjem i poštivanjem posjetitelja.

Model osvještivanja

3. INTERPRETACIJA

3.2. Osviješteni posjetitelji

Kognitivno stanje	Čimbenici komunikacije	Osobine posjetitelja	Posljedice
OSVIJEŠTENI	<ul style="list-style-type: none"> - Raznovrsnost / promjena - Korištenje više-osjetilnih medija - Novosti / sukobi / iznenađenja - Postavljanje pitanja - Samostalno razgledavanje / interaktivne izložbe - Povezivanje s posjetiteljima - Dobro snalaženje u prostoru 	<ul style="list-style-type: none"> - Visoka razina zanimanja za sadržaj - Niski stupanj zamora 	<ul style="list-style-type: none"> - Viši stupanj učenja - Viši stupanj zadovoljstva - Bolje razumijevanje
NEOSVIJEŠTENI	<ul style="list-style-type: none"> - Ponavljanje sadržaja - Jednodimenzionalni mediji - Tradicionalni izložci - Ne upravlja svojim iskustvima i nema interakcije - Statični izložci - Nepovezivanje s posjetiteljima / bez poticanja na razmišljanje - Loše snalaženje u prostoru 	<ul style="list-style-type: none"> - Niska razina zanimanja za sadržaj - Visok stupanj zamora 	<ul style="list-style-type: none"> - Niži stupanj učenja - Niži stupanj zadovoljstva - Slabije razumijevanje

Prema: Moscardo, G. (1996). Mindful visitors: heritage and tourism. *Annals of Tourism Research*, 23, 376-397

3. INTERPRETACIJA

3.2. Osviješteni posjetitelji

Primjer: Uređenje smještajnog kapaciteta za najam

Izuzev osnovnih standarda i higijene, uređenje smještaja jedan je od načina iskazivanja poštovanja prema gostu. Uređenje ne mora biti luksuzno, ali može biti sa stilom. Umjesto generičkih, industrijskih detalja, preporučljivije je koristiti vlastiti ručni rad ili rukotvorine lokalnih obrtnika i umjetnika koji predstavljaju lokalnu baštinu i običaje.

Razmisli...

Kako svojim novim turističkim proizvodom ili uslugom možeš ostvariti veći stupanj autentičnosti?

Autentičnost

Obično se odnosi na osobnu percepciju je li nešto stvarno ili lažno, na temelju osobnog iskustva ili razumijevanja.

Atributi autentičnosti

Kategorija	Atributi
Jedinstveno	<i>izvorno, umjetničko, inventivno, spontano</i>
Stvarno	<i>povijesno, prirodno, znamenitost</i>
Ljudsko	<i>izvorno, vjerodostojno</i>
Netržišno	<i>jednostavno, nepatvoreno, nije površno, nije usmjereno na zaradu</i>
Društveno/ Emocionalno	<i>povezujuće, osjećaj bliskosti s obitelji i prijateljima</i>

Izvor: PGAV Destinations (2009). *Real Potential: The Power of Authenticity to Reposition Your Destination*

3. INTERPRETACIJA

3.3. Načela interpretacije

- ❖ Svoju interpretaciju potkrijepi primjerima s kojima se tvoja publika može povezati.
- ❖ Udahni život činjenicama tako da ih staviš u kontekst i povežeš sa suvremenim iskustvom.
- ❖ Interpretacija zahtijeva svu tvoju kreativnost, probudi ju!

Tildenova načela interpretacije

1. Svaka interpretacija koja ne povezuje ono što se prikazuje ili opisuje s osobnošću ili iskustvom posjetitelja jalova je.
2. Informacije same po sebi nisu interpretacija. Interpretacija je otkrivanje temeljeno na informacijama, ali to su potpuno različite stvari. Međutim, svaka interpretacija uključuje informacije.
3. Interpretacija je umjetnost koja uključuje više vještina, neovisno o tome prikazuje li se znanstveni, povijesni ili arhitektonski sadržaj. Svaka se umjetnost može do neke mjere podučiti.

3. INTERPRETACIJA

3.3. Načela interpretacije

- ❖ Ne otkrivaj sve izravnim putem. Umjesto toga, zagolicaj maštu i otvori joj vrata!
- ❖ Ključnim porukama i vrijednostima uvijek daj prednost nad pojedinostima!
- ❖ Spontanošću i spremnošću na igru otkrivanja probudi dječju znatiželju.

Tildenova načela interpretacije

4. Glavni cilj interpretacije nije pouka, već poticaj.
5. Cilj interpretacije ne bi trebalo biti prikazivanje dijelova, već cjeline, i trebala bi se obraćati čovjeku u cjelini, a ne parcijalno.
6. Interpretacija upućena djeci (npr. do 12 godina) ne bi smjela biti samo pojednostavljena prezentacija za odrasle, nego bi se trebala temeljiti na potpuno različitom pristupu. Da bi polučila najbolji rezultat, trebalo bi osmisliti zasebni program.

3. INTERPRETACIJA

3.3. Načela interpretacije

Razmisli...

Kad si posljednji put bio na turističkom vođenju, što ti se najviše svidjelo, a što ti je najviše zasmetalo? Tvoji potencijalni gosti/ klijenti vjerojatno slično razmišljaju, zato dobre stvari nastoj primijeniti u vlastitom poslu, a loših se kloni.

Kritike interpretacije

- Nametanje doživljaja posjetiteljima, osobito ako prezentaciju zamijeni propaganda
- Opasnost da se radi iz krivih razloga (npr. ekonomskih)
- Opasnost od pretjerane interpretacije
- Umanjivanje značaja događaja i mjesta
- Umanjivanje osobnog uzbuđenja za vrijeme posjeta

Svojom interpretacijom nastoj izbjeći ove zamke!

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

Tehnike intepretacije

- **OSOBNÁ INTERPRETACIJA**
- **INTERPRETACIJSKA POMAGALA**
- **PODUPIRUĆI OBJEKTI I AKTIVNOSTI**

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.1. Osobna interpretacija

Osobna interpretacija

- Vođena razgledavanja
- Planinarske staze
- Šetnje
- Grupni razgovori i predavanja

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.1. Osobna interpretacija

Osobna interpretacija

Oblici osobne interpretacije koji se najbrže razvijaju:

- Povijesne ličnosti i kulturne demonstracije
- Igranje uloga
- Oživljavanja povijesti
- Posebni događaji

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

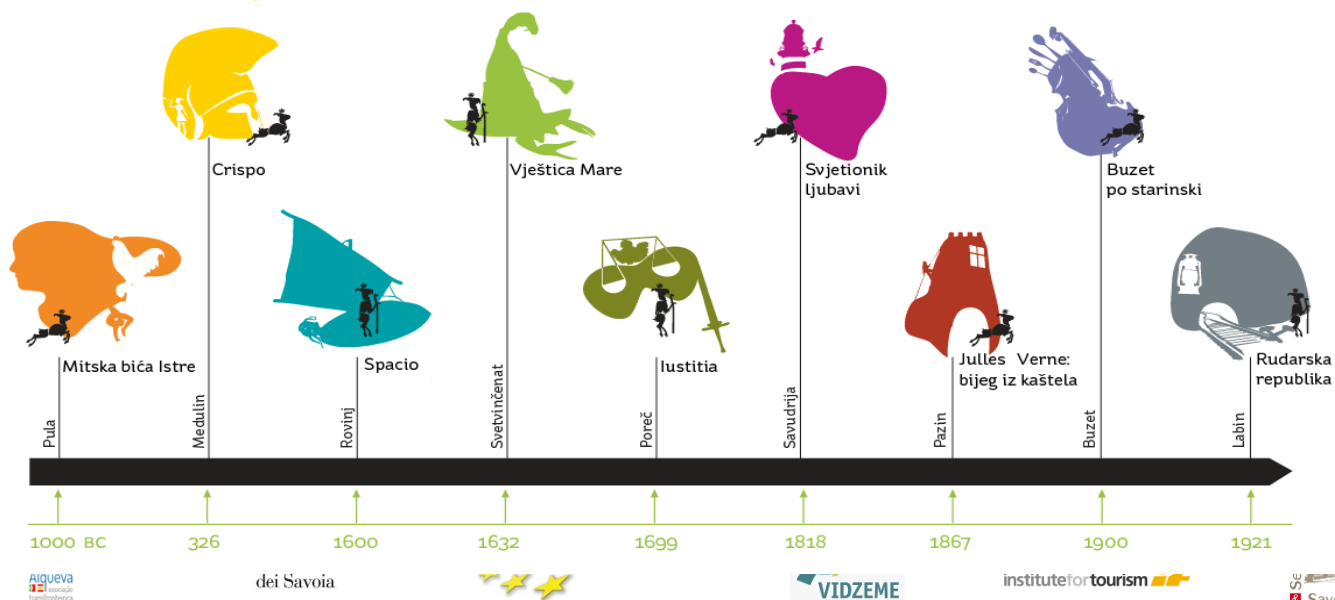
3.4.1. Osobna interpretacija

Primjer *living history* osobne interpretacije

Istra Inspirit

- Projekt Istarske razvojne agencije i Turističke zajednice Istarske županije
- Oživljavanje povijesti, mitova i legendi kroz priče, predstave, gastro ponudu i izravnu interakciju s posjetiteljima
- Uključivanje umjetnika, lokalne zajednice, volontera i sponzora

[Istra Inspirit](#)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

dei Savoia

institutefortourism

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.2. Interpretacijska pomagala

Interpretacijska pomagala

Pisani materijal

- Brošure (tiskane/on-line)
- Vodiči
- Karte

Audio i video materijali

- Mobilne aplikacije
- Samostalno razgledavanje uz pomoć audio vodiča

Interpretacijske ploče

- Statične
- Dinamične
- interaktivne

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.3. Podupirući objekti i aktivnosti

Podupirući objekti i aktivnosti

Služe obogaćivanju sadržaja te usmjeravanju pozornosti posjetitelja.

- **Staze, ceste**
- **Vidikovci**
- **Info centri**
- **Posjetiteljski centri**

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.3. Podupirući objekti i aktivnosti

- **Staze, putevi, ceste**
- Vidikovci
- Info centri
- Posjetiteljski centri

Staze, putevi, ceste

- Uklopljene u krajobraz
- Prate linije reljefa
- Opremljene su interpretacijskim pomagalicama
- Poželjna tematizacija
- Pregledno označene
- Minimalno sagrađene od umjetnih materijala
- Sastoje se od niza povezanih atrakcija
- Nalaze se u blizini ugostiteljskih objekata

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

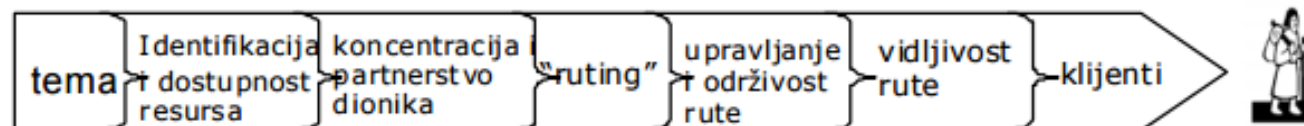
3.4.3. Podupirući objekti i aktivnosti

- Staze, putovi, ceste
- Vidikovci
- Info centri
- Posjetiteljski centri

Tematske staze

Osnovne skupine:

- Rekreativne staze (pješačke, planinarske biciklističke, jahačke, trim staze)
- Povijesne staze (npr. Put svile, Transsibirska željeznica, Cesta soli...)
- Staze kulturnih (materijalnih i nematerijalnih) atrakcija (npr. vinska cesta, staza maslina, ljekovitog bilja, sira, religijska, staza tradicije)

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.3. Podupirući objekti i aktivnosti

- **Staze, putevi, ceste**
- Vidikovci
- Info centri
- Posjetiteljski centri

Što je ključno kod osmišljavanja tematskih staza?

- Količina resursa vezanih za odabranu temu (npr. broj vinarija i vinograda za stvaranje vinske staze)
- Važnost/jedinstvenost/ značaj resursa
- Prostorna rasprostranjenost – mogućnosti grupiranja resursa
- Fizičko stanje resursa (očuvanost/obnovljenost)
- Prihvatni kapacitet resursa
- Postojanje dodatne infrastrukture
- Povezanost tematske staze s pozicijom destinacije na tržištu

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.3. Podupirući objekti i aktivnosti

- Staze, putevi, ceste
- **Vidikovci**
- Info centri
- Posjetiteljski centri

Vidikovci

Povišeno mjesto koje omogućava panoramski pogled na okolicu.

Grade se u krajoliku ili su dio nekog objekta.

Dobro opremljeni vidikovci u krajoliku sadrže:

- Prostrani parking,
- Ploču s kartografskim prikazom okolice (npr. s prikazom planinskim vrhova, toponimima i sl.),
- Osnovnu infrastrukturu odmorišta (klupe, kante za smeće) ili,
- Pripadajuće ugostiteljske objekte

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.3. Podupirući objekti i aktivnosti

- Staze, putevi, ceste
- Vidikovci
- **Info centri**
- Posjetiteljski centri

Info centri

- Sadrže osnovne informacije, bazičnu interpretaciju i jasno upućuju na druge sadržaje,
- Prikladno ih je kreirati na ulaznim punktovima (prodaja ulaznica, karata, suvenira),
- Važna je uklopljenost u okoliš,
- Ako je moguće, koristi se već postojeću infrastrukturu,
- Okruženje treba biti izvorno,
- Ne pretjerivati sa dodatnim sadržajima,
- Tematizacija poželjna.

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.3. Podupirući objekti i aktivnosti

- Staze, putevi, ceste
- Vidikovci
- Info centri
- **Posjetiteljski centri**

Posjetiteljski centri

- Nude visoku razinu interaktivnosti
- Suvremeni oblici prezentacije
- Multimedijalni sadržaji
- Posvećeni većem broju relevantnih tema
- Inovativnog oblikovanja
- Integracija *smart* turizma (ICT)

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.3. Podupirući objekti i aktivnosti

Primjer posjetiteljskog centra u Hrvatskoj

Kuća Velebita

Posjetiteljski centar posvećen planini Velebit nalazi se u sklopu Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

Tematske cjeline, koje otkrivaju čudesnost planine:

- Čovjek i njegov izravni i neizravni utjecaj na prirodu
- Biljna i životinjska raznolikost
- Krški oblici

Tematske cjeline predstavljene su:

- interaktivno (npr. laboratorijski pokusi, gledanje sitne flore i faune uz pomoć povećala),
- korištenjem različite multimedije (npr. hologram, videozid)

Pogledaj detaljnije: [Kuća Velebita](#)

3. INTERPRETACIJA

3.4. Tehnike interpretacije

3.4.3. Podupirući objekti i aktivnosti

Odabir odgovarajuće interpretacijske tehnike ovisi o:

- Financijskim mogućnostima (odnos između investicija, potrebe i efikasnosti interpretacijske tehnike)
- Vrsti primarne publike
- Samom interpretatoru

Ponovimo!

1. Koje društvene vrijednosti turizam donosi lokalnoj zajednici?
2. Navedi barem pet posebnih oblika turizma.
3. Koje bi bile temeljne značajke kreativnog turizma?
4. Kakav je odnos kreativnih i kulturnih industrija i baštine?
5. Koje su karakteristike osviještenih posjetitelja i na koji način se potiče osviještenost (engl. *mindfulness*)?
6. Kako objašnjavaš razliku između informacije i interpretacije?